

НОРН ТЕМНИШВАРСКИ ВЕСНИК

ГОДИНА 1 (20/5) БРОЈ 5-6 (1415/1416)

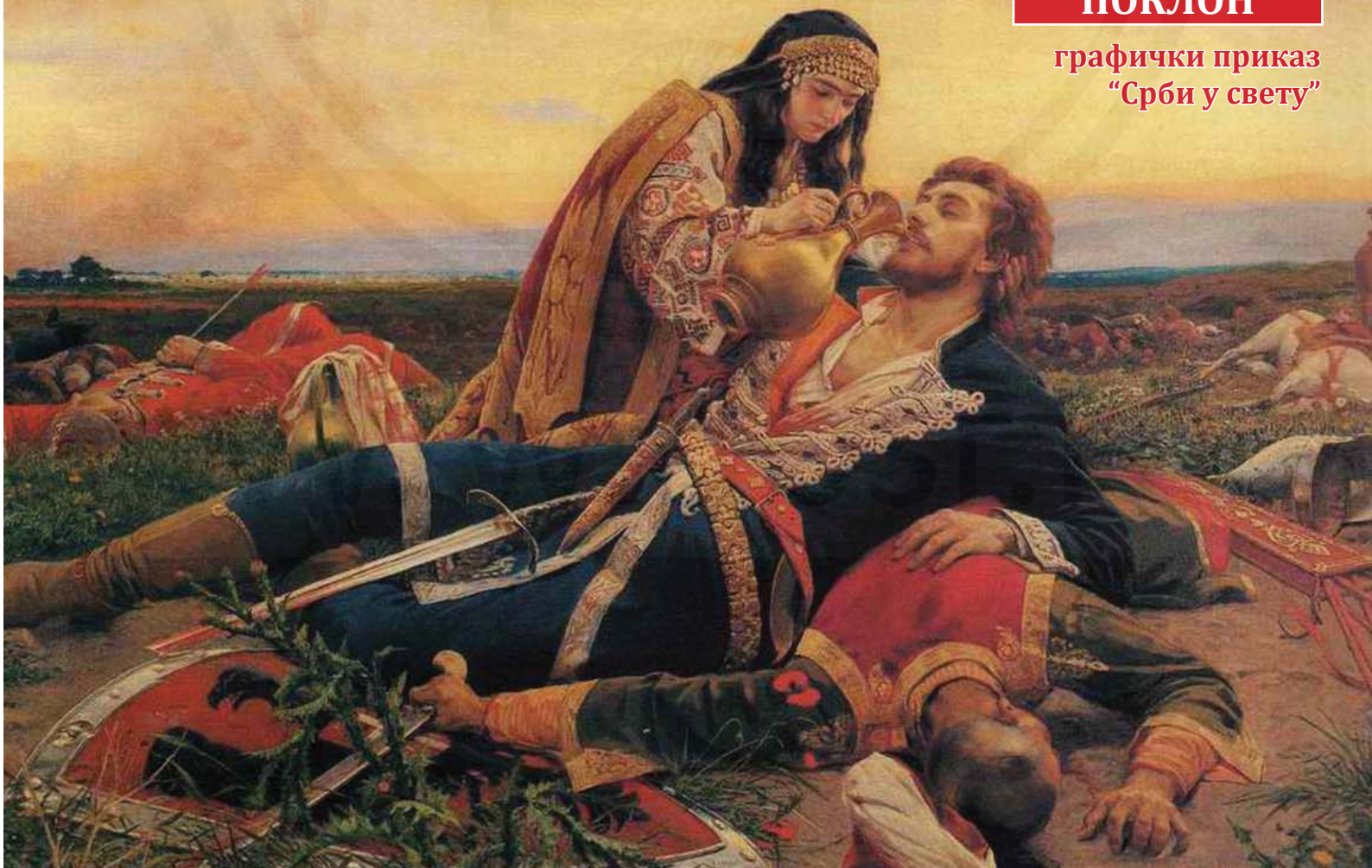
АВГУСТ-НОВЕМБАР 2013.

ЧАСОПИС СРБА У РУМУНИЈИ

ВИДОВДАН 2013.

СПЕЦИЈАЛНИ
ПОКЛОН

графички приказ
"Срби у свету"

Теоретска гимназија “Доситеј Обрадовић”

*Настава на српском језику
од I до XII разреда*

*Лабораторије за информатику,
физику, хемију, биологију
и савремене језике*

*Библиотека са преко 16.000 наслова
на српском и румунском језику*

Продужени боравак за основце

Превоз за ђаке (минибус)

Моја школа, права школа!

*Адреса: B-dul Gen. Dragalina 6, Timisoara
e-mail: dobradovici@yahoo.com, tel/fax: 0256 491624*

Како сам постао пацијент

пише:

Рајко Корња

Рекох 'ајде да пробамо. Операција признајем компликована, али сам некако успео да извршим целу процедуру. И ништа. Декодер не ради. Зовем поново, јави се један женски умилјати глас и моли ме да поново „скенирам“. Рекох да сам то већ урадио, али без успеха. Глас упорно тражи да поново то урадим. Послушам је и опет исто. Телефонирам и јављам да не ради. Други мушки глас пита ме овог пута да ли имам регистарски број жалбе. Одговорих да немам, а и шта ће ми? Тако треба, каже глас. Добијам број 12738. И шта с тим питам, а глас каже ништа. Послаће екипу.

Сутрадан дође екипа, „скенирају“ и они програме и ништа. Кажем им да отворе декодер и виде где је квар. А, не, ми нисмо ауторизовани за кућну оправку. Препоручују ми да носим декодер у њихову централу. Тамо, огроман ред и невиђена гужва. На шалтеру за рад са странкама пише „затворено“, а од преосталих пет, само два раде. Од њих, један је искључиво за телефонију и

интернет. Чекам дакле, заједно са још осам особа које у кеси држе декодере, испред улаза где пише само „забрањен улаз“. Једном је покварен даљинац, другоме уопште не ради декодер, трећи је већ стари „пацијент“ фирме јер је већ неколико пута имао проблема са декодером. Кажу да с времена на време излази неки тип, пита те шта хоћеш, узима ти декодер и каже сачекај! После два и по сата стиже и мој ред. И стварно тип излази и узима ми декодер. Питам га да ли могу касније да дођем по справу, а он ће намргућено: Не! За добрих пола сата враћа ми декодер без речи. Код куће, укључујем поправљени декодер, али не ради. Глупо ми је, али шта ћу. Поново зовем централу и опет од почетка, „скенирај“, па регистарски број, па долазак екипе следећег дана. Кажем љубазно госпођици са оне стране телефонске жице како би добро било да њене колеге понесу и један исправан декодер јер би тако уштедели на времену. Тиме сам је изгледа увредио јер ми је одбрусила: Слушајте господине, немојте ви мени говорити шта треба да радим!

Послаћу вам екипу! Те треба, рекох, хвала сам ћу да „скенирам“ програме. Кад сам јој рекао адресу она ми рече: А ви сте господине! Тада сам схватио да сам постао „пацијент“ фирме и то за моје паре. Укључих декодер и за чудо, ради. Види се и ХБО. Докле ће, не знам.

У ОВОМ БРОЈУ

стр.4

**ВИДОВАНСКА
АКАДЕМИЈА**

стр.12

СРПСКИ КОМОНВЕЛТ

стр.8

**ЛУЧИЈАН РИСТЕА,
политички аналитичар
ПРЕМА СРБИЈИ НЕ МОЖЕШ
ОСТАТИ РАВНОДУШАН (1)**

стр.22

Срби у Румунији (2)

нов
темишварски
ВЕСНИК

ДВОМЕСЕЧНИК СРБА У РУМУНИЈИ

издавач: Савез Срба у Румунији, коиздавач: Српско-румунски центар за развој, часопис излази уз помоћ Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније. Први број „Темешварског весника“ штампан је новембра 1934. године у Темешвару, оснивач листа и први главни и одговорни уредник био је Милутин Манојловић и излазио је све до 7. јула 1947. Новембра 2008. појавио се први број недељника „Нови темешварски весник“ чији је издавач био Српско-румунски центар за развој, а главни и одговорни уредник Рајко Корња.

Главни и одговорни уредник двомесечника: Рајко Корња, дежурни уредник: Горан Пантин

Адреса редакције: Timisoara, str. Mangalia nr. 29, tel/fax:+40256 491 754, e-mail: novi.temisvarski.vesnik@yahoo.com

Noul Mesager de Timisoara

ISSN - 1844-9123

нов
темишварски
ВЕСНИК

ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА

Видованске повеље су добили др Стева Перинач, Удружење српско-румунског пријатељства „Ризница“ Лужнице и градоначелник Решице Михај Степанеску, а Захвалнице Јован Долић, парох Сава Поповић (постхумно) и Привредна комора Војводине

Већ више од две деценије на Видовдан Савез Срба у Румунији награђује своје заслужне чланове повељама и захвалницама. Ове године Видованске повеље су добили др Стева Перинач, Удружење српско-румунског пријатељства „Ризница“ Лужнице, Светомир Маџаревић и Боровој Николић, градоначелник Решице Михај Степанеску, а Захвалнице Јован Долић пензионисани новинар, парох Сава Поповић (постхумно) и Привредна комора Војводине.

Први лауреат

Видовданске повеље, др Стева Перинач сматра да је повеља највредније признање које наша заједница може да додели неком њеном члану, напоменувши да је због тога веома поносан и да је лепо што је оно припало и једном наставнику. „Ја га ипак доживљавам као признање генерацијама наших ђака и наставника, јер човек не мора да буде веома mudar да схвати да је наша гимназија главни, а не бих погрешно ни када бих рекао најглавнији чинилац

у очувању онога што зовемо национални идентитет“. Друга повеља додељена је Удружењу српско-румунског пријатељства „Ризница“ из Лужница које је постало значајна адреса српско-румунских сусрета, а део те радости били смо и ми, Срби из Темишвара и Дунавске клисуре. У име „Ризнице“, Видовданску повељу примили су Светомир Маџаревић и Боровој Николић.

Међу овогодишњим лауреатима је био и градоначелник Решице, Михај Степанеску. Он је већ годинама доказао своју наклоност према

српској заједници, помажући и укључујући српску заједницу у главне културне активности града на Брзави. Само прошле године Решица се збратила са четири града из Србије ширећи тако српско-румунске везе на овим просторима. Недавно су одржани Дани културе Решице, где је српска заједница бројним концертима била заступљена и окупила око 40.000 људи, а са Савезом Срба у Румунији потписан је протокол о сарадњи.

„Ово су за мене посебни тренуци, пуни емоција, јер ми чине част и обавезују на отварање нових пројеката који би укључили српску заједницу у Румунији. Надам се да ћемо и у наставку моћи да подржимо вредне и отворене људе који ће нам помоћи да негујемо ово пријатељство. Хвала свима. Живело српско-румунско пријатељство,“ рекао је Михај Степанеску.

У свечаној дворани темишварског Владичанског двора истом приликом су додељене и Видовданске захвалнице. Проти Сави Поповићу је припала постхумно прва захвалница јер је он ревносно испуњавао своје свештеничке обавезе, учвршћивао своје парохијане у српском православном светосављу, активан је био у друштвеном животу српске заједнице у Фенлаку.

Додељивање овогодишње Видовданске захвалнице Јоци Долићу је уједно и признање свим српским новинарима за њихов труд да забележе све

оно што је вредно за нашу српску заједницу, а можда и за историју. Скоро 40 година

„Ово су за мене посебни тренуци, пуни емоција, јер ми чине част и обавезују на отварање нових пројеката“

Михај Степанеску

је Јоца Долић часно, поштено и савесно, у својству уредника „Банатских новина“ и „Наше

речи“, али и сарадника Радио Темишвара, емисије на српском језику, обавештавао српску заједницу у Румунији о догађајима, о људима и местима у Пољадији и Дунавској клисури, од Лесковице

до Свинице. Одлазећи у мировину, али не одустајући од новинарског пера, Јоца Долић за собом оставља, на страницама српских гласила у Румунији, богату архивску грађу о Србима са ових простора за све оне који ће убудуће, након много, много година пожелети да нешто више сазнају о Србима Клисурцима и Србима Пољадијцима, а можда и неку монографију напишу. Због болести Јован Долић није био присутан на додели Захвалнице, те је у његово име признање примио Србољуб Мишковић.

Привредна комора Војводине је у веома тешким временима за Србију, показала изузетан слух за потребе својих сународника из дијаспоре. Нашли су средства помоћи Србима из Румуније у њиховим настојањима за очување свог етничког идентитета и зато се ова институција нашла на списку овогодишњих добитника Видовданске захвалнице.

У име Привредне коморе Војводине Видовданску захвалницу је од председника Огњана Крстића примио Душан Вучићевић, извршни секретар новосадске институције.

Свечану академију о Видовдану 2013, улепшали су својим учешћем Мешовити хор Српске саборне православне цркве у

Темишвару и чланови Српског позоришног студија: Марко Ацић, Славинка и Ђока Стојанов, а чланови Хора под управом професора Јоце Бугарског уоквирили су поезију песмом у духу Видовдана и обележавања Косовске битке.

РИЗНИЦА ЦРКВЕ СВ. ГЕОРГИЈА У ТЕМИШВАРУ-ФАБРИКА

Посебну драгоценост ризнице представља Правило Проскомидији калиграфски исписано на пергаменту, које је израдио модошки парох јереј Василије Гаћановић

У ризници цркве је у току њеног вишевековног постојања сачуван низ драгоцености, богослужбених сасуди, икона и књига. Неколико сачуваних богослужбених предмета и књига потиче из старе цркве, подигнуте 1726. године, мада је највећи део ризнице набављен за потребе новог храма.

По старини и вредности се издвајају сребрни богослужбени сасуди. У ризници се чувају два путира. Први је израђен 1742. године. На њему нема жигова, ни иницијала мајстора, али начин израде указује да га је највероватније израдио неки од темишварских златара тог времена. Други путир је израђен 1777. године када црквена општина шаље већу количину сребра у Беч ради израде светих сасуди. Од

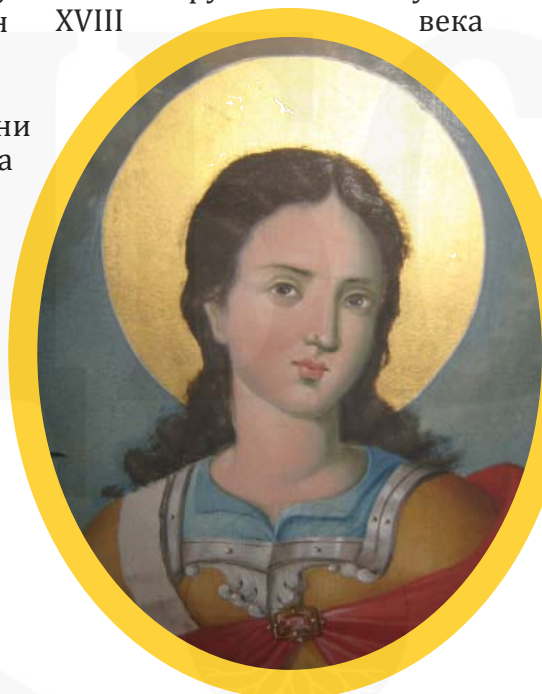
четири престоња јеванђеља, три су окована у XVIII

веку. Најстарије је јеванђеље оковано у Темишвару 1702.

године. На њему се сачувао медаљон са горње корице, на коме је приказано

Респеће Христово. Друга два

престоња јеванђеља су окована у другој половини XVIII века. Последње престоно јеванђеље, које је оковао бечки златар Георгије Јованов 1818. године, налази се у архиву владичанског двора у Темишвару. У току XVIII века

Црква светог великомученика Георгија је имала два кивота (дарохранилнице) који нису сачувани. Садашњи сребрни ковит поклонили су цркви кројачки руфет 1839. године, а израдио га је мало познати темишварски златар Јован. Од старог кивота у који су полагане честице евхаристијског Христа када су се носиле на причест болесника сачувана је овална икона са представом Христа у путиру, сликана 1803. године. Стара петохлебница из 1733. године се налази у

темишварској Саборној цркви. На њој нису утиснути жиг града нити иницијали мајстора, али начин израде, ливење и искуцавање и архаичан декоративни украс показују да је настала у радионици истог златара коме је потом била поверена израда старог путира. Нову петохлебницу је израдио темишварски златар Марко Поповић 1777. године.

У ризници се сачувало и неколико крстова различите намене, међу којима се истичу они намењени постављани на часну трпезу. Један од њих, израђен од сребра и позлаћен, припада најдрагоценијим предметима ризнице. Настао је у другој половини XVIII века у некој средњоевропској радионици. Иницијали мајстора који је оковао крст су „АТ“, али жиг града са годином израде није јасно отиснут. Из архивске грађе се сазнаје да је сличан позлаћени крст са зрацима наручен 1818. године у радионици бечког златара Георгија Јованова, коме је у исто време било поверено и окивање великог престоног јеванђеља. Крст, међутим, није сачуван.

У инвентару из 1820. године наводе се две сребрне кадионице. Старија је, судећи по техници израде и декоративном украсу, настала у првој половини XVIII века. Друга кадионица је израђена средином, или у другој половини XVIII века. У цркви се сачувало десетак кандила која су настала крајем XVIII и почетком XIX века. Најстарије је велико кандило, које је

цркви поклонио Димитрије Стојковић 1793. године. На њему се појављује иницијал фабричког кујунџије Михајла Неранџе. Исти мајстор је израдио кандило које је цркви поклонио Коста Чоучин априла 1796. и кандило које је Георгије Предојевић поклонио цркви 1808. године. На кандилу које је цркви поклонила Марија, супруга Николе Неце 1801. године, појављују се иницијали мајстора „РМ“, исписани латиницом. Могуће је да се они односе на фабричког кујунџију Марка Поповића, мада су његови ранији иницијали, утиснути на петохлебници, исписани ћирилицом. Крајем XVIII века у цркви се још увек налазило доста старих српских рукописних књига. Тако су у инвентару из 1791. године од укупно 74 поменуте књиге, наведена два рукописана јеванђеља, један апостол, дванаест минеја и два триода. У истом попису су од штампаних књига поменути минеји, триод посни, тумачење јеванђеља, велики требник, правила молебнаја српским просветитељима, пентикостар, устав и на крају „једанаест парчета различитих књига“. Од грчких књига су, поред минеја, наведени један апостол и један пентикостар. Од старих рукописаних богослужбених књига није сачувана ни једна. Временом се библиотека повећавала. Један век касније, у упитнику за шематизам попуњаваном 1911. године, наведено је да црквена библиотека садржи укупно 964 књиге.

Посебну драгоценост ризнице представља Правило Проскомидији калиграфски исписано на пергаменту, које

је израдио модошки парох јереј Василије Гаћановић и даровао цркви у Модошу 1791. године. У инвентару из 1820. године се види да се ово Правило Проскомидији већ тада налазило у фабричкој Цркви. Стари антимииси нису сачувани, а плаштаницу је израдио Љубомир Александровић 1874. Он се на плаштаници није потписао, али је његово име остало забележено у архивској грађи.

У црквеној ризници је сачувано неколико старих икона. Неке од њих је наручивала црквена општина, мада је највећи део доспео као дар верника. Житијну икону Светог Великомученика Георгија, која носи потпис Михајла Букуровића, поклонио је цркви Георгије Костић 1797. године. Последњим деценијама XVIII века припада и једна икона Светог арханђела Михаила, блиска кругу Стефана Тенецког. Велику икону Крунисање Богородице, поклон Георгија Предојевића, насликао је Сава Петровић 1817. године. У ризници се чува Распеће Христово које је потписао Паул Мургу 1864. и Крунисање Богородице, са потписом Георгија Мургу из

1859. године. Икону Света Тројица потписао је Љубомир Александровић 1876. године. Серија целивајућих икона из првих деценија XIX века није потписана, док је другу серију целивајућих икона, како се сазнаје из архивске грађе, насликао Лука Јозић из Новог Сада 1892. године.

У црквеној ризници сачуване су две црквене касе. Старија каса, која потиче из XVIII века, је уникат. Сличан сеф чува се у националном музеју Brukenthal у Сибиуу. Новија каса је серијски рад бечке фирме „Dr Eviese“ и израђена је у Бечу 1869. године, а у нашој ризници стигла је 1874. године.

У ентеријеру олтарског простора налази се мермерна часна трпеза изграђена од једноставне профилисане мермерне плоче која је постављена над четири правоугаоне ноге. Трапеза је постављена на узвишени правоугаони пространи постамент, који је израђен од истог мермера. На њеним ногама појављују се декоративни украси усклесани у облику стилизованих шкољки и палмета. Ова трапеза је настала у време завршетка градње цркве и њеног освећивања. (1755 г.) Поред нише проскомидије, која није од мермера, налази се умиваоница од црвеног мермера. Она је, судећи на основу неокласицистичких стилских елемената, настала у току седамдесетих година XVIII века.

У северозападни део храма налази се крстионица од белог мермера која је израђена трудом Јоце Шестића и његове супруге 1925. године, о чему сведочи уклесан натпис.

ПРЕМА СРБИЈИ НЕ МОЖЕШ

Бивши високи дипломата Румуније у Београду говори о Србији, о српско-румунским односима и о томе како доживљава Србе

После неколико година у којима сте били у прилици да добро упознате Србију, шта она за вас данас представља?

Мислим да је дошао тренутак да и ја, сам себи поставим то питање. Укратко, реч је о земљи коју сам имао прилику да упознам као једну велику европску силу, односим се на

Југославију, чију сам трагедију 90-их година видео као уредник радија "Слободна Европа" из Минхена, моћна чак и у суженој формули: Србија и Црна Гора. Десило се да у том периоду представљам моју државу као шеф дипломатске мисије Румуније у Београду. Србија и њен народ за мене лично представљају једну животну константу, као да ми је судбина стално указивала да је један део мене нераскидиво везан за српско поднебље. После једног интересантног искуства, могу рећи са сигурношћу да човек може одбијати тај словенски универзум или га може неизмерно волети, али никако не може остати равнодушан. У мом случају, ради се о снажној афективној вези са Србијом где проналазим себе с лакоћом и чији становници су ми и даље веома драги.

После искуства стеченог у Србији и са Србима, како Срби виде Румуне?

Ни боље, ни лошије од како Румуни сами допуштају да буду виђени. О овоме можемо причати много. Могли

бисмо да причамо о безбројним догађајима са обе обале Дунава, или из историјског Баната где се пре 1989. трговало у најчистијем балканском духу. Тада, Југославија је била једна просперитетна држава, истинска западњачка оаза уз нашу границу и представљала је економско-културни мост, али и место где су се догодиле многе трагедије везане за покушаје незаконитог преласка државне границе. После 1989. Румуни су били виђени са много симпатија свуда по Србији, помогнуто им је било да пронађу себе после беде Чаушескуовог режима, да зараде коју пару по пијацама претвореним у „бувљаке“. Онда се догодило нешто на први поглед парадоксално, али једноставно и економски објашњиво. Док је Југославија почела да се снажно распада са огромним жртвама, Румунија је почела да „подиже главу у свет“, постепено, почевши са слободом кретања за своје држављане. Полако, дошло је до промена у односу куповне моћи између Срба и Румуна, до промена у протоку роба законским и незаконским, мењали су се менталитети и заборављивани обичаји и традиције. Био је то почетак једног процеса који се до данас није закључио, иако, хвала Богу, данас нико више

ОСТАТИ РАВНОДУШАН (1)

не шверцује и не „прави ембарго“ бензином или другим производима. Кажем на срећу, јер знам да су блиски односи међу обичним људима из две земље настављени у духу вишедеценијског пријатељства. То се није десило међутим и на осталим нивоима.

На шта се односите?

Подсетимо само да су почетком јула 2004, када сам дошао у Амбасаду Румуније у Београду, уведене визе за држављане Србије и Црне Горе. Одлука је произвела код Срба чуђење и фрустрацију. Чуо сам више пута како говоре с горчином „ако су нам и Румуни ставили визе...“ Ни данас не знам зашто је Букурешт донео ту одлуку

толико времена пре уласка у Европску унију, али верујем да су посета тадашњег румунског шефа дипломатије Београду крајем истог месеца, као и она председника Илијескуа крајем августа успеле да смире ситуацију. Што се мене тиче, као акредитовани дипломата

у Србији и Црној Гори, био сам у прилици да учиним неколико ствари којих се и данас са задовољством сећам, доказујући и себи, али и другима који су заинтересовани да пажљивије виде ситуацију, да однос са Србијом и Србима може бити одличан ако имаш стрпљења, добре воље и

званичним изјавама. Године покушаја Румуније да приступи НАТО и ЕУ заслужују да буду једног дана анализирани и кроз призму „коллатералне штете“ за међународне односе Румуније. Увек сам међутим, нашао снаге да пребродим неке ставове Букурешта и Београда.

Да ли можете да нам дате неке примере?

Најпре сваку институцију, лаичку или верску, чине људи. А људи ако нису ефикасно руковођени или морално уједињени око заједничких вредности могу нанети много зла, понекад и ненамерно. То вам је као у старој причи о морнарима која каже да је један брод толико добар, колико је добра његова посада, све остало је

“Србију можеш или волети, или мрзети, али нико не може остати равнодушан према њој и према Србима!”

разумевања. Наравно да ми све то није донело много похвала у министарству, чак напротив. То је и главни разлог зашто кажем да отварање према Србији и према Србима није свуда било приоритет наше спољне политике упркос

небитно.

Те 2004. увидео сам да су постојале озбиљне тензије у односима званичника, између лаичких и верских српских званичника и одређеног дела румунске мањине на југу Србије, у Тимочкој крајини. Добронамерни покушаји

за похвалу младог месног свештеника, уз снажну подршку највишег представника Румунске православне цркве са седиштем у Вршцу, створили су готово отворен конфликт између две братске православне цркве. Уместо успостављања једног конструктивног и отвореног дијалога у најчистијем хришћанском духу, појавиле су се премисе једног сукоба који је могао лако да се отргне контроли. Пошто из Букурешта није долазило ништа конструктивно, упркос константним мојим напорима информисања о ситуацији, одлучио сам да делујем сам, без консултација. Имао сам један дуг разговор у Темишвару, у његовој канцеларији, са Никлајом, митрополитом Баната објаснивши му шта бисмо могли чинити. Његово високо преосвештенство је узео телефон и позвао покојног патријарха Теоктиста. Два дана касније, у Београду сам примио копију писма шефа Румунске православне цркве упућено српском патријарху у којем позива на братски православни дијалог. Састанак чланова синода две православне цркве одржао се у Новом Саду. Нажалост, тамо су учествовали неки други свештеници између којих се није успоставила комуникација коју смо сви очекивали.

Други пример. После неколико година напора Букурешта да отвори један генерални конзулат Румуније у Вршцу, напори који су остали само у фази пројекта, успео сам

да издејствујем низ догађаја и поновни званични захтев упућен српској страни. Не бих да улазим у детаље, мада

пројекат претворим у стварност.

Да ли се то убраја међу највеће успехе у вашој дипломатској каријери?

“Митрополит Николаје узео је телефон и позвао покојног патријарха Теоктиста. Два дана касније, у Београду сам примио копију писма шефа Румунске православне цркве упућеног српском патријарху у којем позива на братски православни дијалог.”

Да, свакако је то највећи мој успех као дипломате, уз то што сам издејствовао беспалтне визе за припаднике румунске мањине у Србији и то без инструкција из министарства спољних послова, што је сама по себи прича коју нећу развити овде. После званичног одобрења владе из Београда наравно, изабрали смо зграду за конзулат, једно бивше седиште банке и доживео сам једно ново интересно искуство. Двојица директора из Букурешта који су дошли у Вршац за потписивање уговора о закупу зграде, позвали су ме јер нису могли да се договоре са српском страном. Сео сам у ауто и одмах се упутио према Вршцу. Установио сам да је неспоразум био око две речи из уговора које би привидно могле да створе проблеме. После десета минута, уз чашицу лозе и кафицу, нашли смо компромисно решење.

Споразум је омогућио да се званично отварање генералног конзулата одржи предвиђеног датума у присуству новог шефа румунске дипломатије, представника Србије, локалних власти и лидера румунске националне мањине.

**Разговор водио:
Рајко Корња**

(наставак у следећем броју)

историја заслужује да буде позната. Подвлачим да су ми једино пријатељство, поверење и обострано разумевање неких локалних лидера из Вршца који су били пресрећни да имају у њиховом граду једно дипломатско представништво Румуније, омогућили да

Прича о српској химни (1)

Вишевековни сан о слободи и борбу за слободу српски народ је одувек претакао у песму и тако своје победе и поразе чувао од заборав

У свим периодима постојале су песме химничног карактера које су свим својим обележјима биле у функцији химне, али почевши од првог, па надаље, конкурса за химну српску - углавном су се та такмичења завршавала доста неславно. Химна је песма која опија осећањем припадности свом народу, нејаком и смртном појединцу удахњује делић бесмртности, повезујући га кроз време са прецима и са потомцима, стављајући тако смрт и рађање у исту равну, одакле из колективног, непролазног сна о слободи, он, јединка, препознаје свој корен и своје стабло - напајајући се божанском снагом трајања. Поменимо само неколико из мноштва таквих песама које, иако нису биле службене химне српске, ипак у свести српског националног бића налазе своје место и заклон од заборав.

“Светосавска химна”

Најстарија права певана химна у Срба је “Светосавска химна”. Испевана је у част најмлађег Немањиног сина Растка Немањића. Најстарији запис ове химне није сачуван па се тако ништа поуздано не може рећи о њеном творцу и времену настанка. Још од друге деценије прошлог века Свети Сава је у свим српским крајевима сматран заштитником школе. Као школски заштитник Свети Сава је прослављан све до 1945. године, да би тада, од

стране послушника католичко-коминтерновског цуксфирера, био проглашен неподобним.

Востани Србије

“Востани Србије! Востани царице” запевао је надахнуто Доситеј Обрадовић са радошћу поздрављајући Карађорђево устанике почетком 1804. године.

*Востани Србије!
Давно си заспала,
У мраку лежала,
Сада се пробуди,
и Србље избуди.*

Ови стихови радости, који најављују нову светлост, лете и сада над Србијом као да су јуче написани. Средином прошлог века снови о јединству српског народа снажно су се рефлектовали и на књижевност. Неколико песама том периоду дају печат.

Најпознатија и најстарија међу њима је “Граничарска песма” позната по свом

првом стиху: “Радо иде Србин у војнике”. Аутор је Васа Живковић, панчевачки прота и богослов, и главни покретач српског националног покрета у свом родном граду. Дуго је ова песма била нека врста српске ратне химне.

У то време настаје и врло популарна песма “Устај, устај Србине”, од неких названа и “српском Марсељезом”. Први пут је певана у позоришном комаду Јована Стерије Поповића “Сан Краљевића Марка” 1847. године, али је врло брзо превазишла оквири овог скромног Стеријевог дела. Револуционарна 1848. уздрмала је целу Европу. Србија очекује своје васкрснуће. Сањају се Велика Србија и Душаново царство, а све што оловку држи песме пише. Најпознатија песма из тог периода је:

*Ој, Србијо мила мати,
Увек ћу те тако звати.*

Аутор је, за књижевност анонимни Лука Сарић. Песма га је надживела - њојзи хвала. Почетком другог светског рата генерал Милан Недић ову песму узима за химну свог покрета. Васа Живковић се у том периоду оглашава песмом “Орао кликће” касније познатијом као “Милетићев марш”.

**одломак текста
Жике Ранковића објављеног
у часопису “Српска реч” 1990.
(наставка у следећем броју)**

Срби из света у Београду

СРПСКИ КОМОНВЕЛТ

У Београду је одржано заседање Треће Скупштине дијаспоре и Срба у региону на којем су учествовали делегати српског расејања из готово целог света. У тродневном заседању овог највишег представничког тела српске дијаспоре, за новог председника изабран је Драган Станојевић, делегат за Руску федерацију, Украјину и Републику Белорусију, а Звонимир Јовановић из Швајцарске и Саша Стојановић из Аустралије, изабрани су за потпредседнике. Током рада био је измењен и допуњен пословник о раду Скупштине, тако да је предвиђена могућност електронског заседања и одлучивања путем видео-конференције. „Овај

вид комуникације међу делегатима је био веома потребан. Због удаљености и временских разлика, у прошлости смо имали отежану комуникацију између себе. Модерне технологије унапредиће наш рад и учиниће га транспарентним за све делегате“, рекао је нови председник Скупштине дијаспоре Драган Станојевић. Осим захтева да се поново оснује Министарство за дијаспору и да српско расејање добије своје представнике у Народној скупштини Србије, затражено је и отварање српских културних центара у свету, усвојен предлог за стандардизацију учења српског

језика као страног језика за децу из дијаспоре, затим иницијатива да се дијаспора, више него до сада, укључи у побољшање имиџа Србије у свету, али и предлози за измене и допуне Закона о дијаспори и Србима у региону. Један од њих јесте оснивање функције трећег потпредседника Скупштине дијаспоре које би припало Србима у региону. Све поменуте захтеве и предлоге Скупштина дијаспоре и Срба у региону је формулисала као закључке заседања и проследила Канцеларији за дијаспору како би они институционализовано били упућени на решавање надлежним органима Републике Србије.

Другог дана заседања Мирјана Самарџија, делегат из

Америке поднела је оставку на чланство у дијаспорском парламенту. Претходно је одбила да буде кандидат за потпредседника Скупштине.

У изјави за “Вести” негирала је незванична сазнања да је преко Канцеларије за дијаспору мејлом саму себе предлагала за челну функцију у Скупштини дијаспоре. У жижи расправе дијаспорског парламента нашао се захтев за

помоћ државе Србије Капетану Драгану, односно Драгану Васиљковићу у Аустралији, као и другим Србима који су под разним оптужбама заточени у иностранству.

Међу важним темама и дилемама нашло се и питање допунске наставе на српском језику, царински прописи као и путне исправе Срба из дијаспоре који су пореклом са Косова и Метохије. Истакнут је и захтев да се приликом постављања дипломата консултује и српска дијаспора. Драган Миловановић је затражио хитно постављење новог амбасадора Србије у Аустралији пошто, како је рекао, тзв. држава Косово увелико ради на томе да пошаље своје дипломате на Пети континент. „Сада можемо да будемо прагматични и да коначно почнемо с радом. Канцеларија за дијаспору је поштовала

договор и није се мешала у рад Скупштине. Захваљујем тиму Канцеларије на свесрдној техничкој и организационој подршци“, рекао је Станојевић и додао да „дијаспору не би

како је то било најављено, а то је многе делегате разочарало“, закључио је Станојевић. Скупштину су међутим поздравили председник Народне скупштине Републике

Србије, др Небојша Стефановић и Њ.С. патријарх српски Иринеј, пожелевши делегатима слогу и успеха у раду, а дијаспори да постане српски комонвелт, уједињена и утицајна за добробит читавог српског народа.

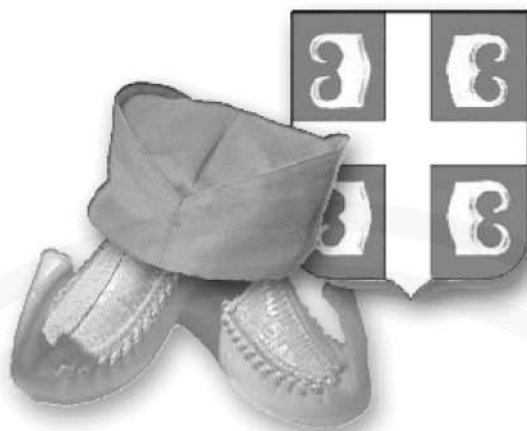
требало гледати само као <извор инвестиција>, већ као реалан део српског народа са свим правима и обавезама иако не живи у границама Србије.

Нажалост, Скупштину није поздравио ни председник Србије, Томислав Николић, нити српски премијер Ивица Дачић,

Рајко Корња

СРБИ

У СВЕТУ

БИВШЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ РЕПУБЛИКЕ

	Садашње стање	Пре припада СФРЈ
Босна и Херцеговина	1.479.930	1.366.104
Хрватска	201.631	531.502
Црна Гора	198.446	198.446
Словенија	38.964	47.911
Македонија	35.939	44.613

шка
00

Шведска
75.000

Чешка
1.800

Русија
15.000

Аустрија
178.000

Мађарска
5.000

Румунија
18.500

Швајцарска
195.000

Грчка
5.500

ија
0

Јужноафричка Република
7.000

Аустралија
97.300

Нови Зеланд
1.400

ХЕ Ђердап

Укротитељка дунавских вирова (2)

Нове државе, Југославија и Румунија, наследиле су институцију лоца, у свему се ослањајући на аустроугарску праксу. „У навигацији су нам помагали балвани „шлемери“ – одреднице пловног пута, ознаке леве и десне обале, и алуминијумски балони на кривинама који су, спуштајући се и подижући, показивали првенство“, објашњава Божидар Радић, један од десетак живих лоцева, поносан на добро очувану униформу и двадесетогодишњу каријеру пуну пустоловина. Међутим, иако су лоцеви напамет знали распоред подводних препрека и свакодневно проверавали водостај, хаварије су се и даље дешавале. Пловидба клисуром је била забрањена ноћу и зими, а продужавана је често и због неповољних услова чекањем

у леру, или „натрашке“, у тзв. рундиру.

Радост напретка

Одлука о подизању бране значила је принудно пензионисање специјалних капетана, до тада повлашћених чланова друштва, али и огромну промену живота за остатак локалног становништва чијим се кућама и њивама спремало потапање. Радост због општег напретка мутила је зебња да се у новим околностима, махом пољопривредници, неће најбоље снаћи. Бројне су биле и мучне расправе око надокнаде имања, које су појачавале већински утисак да је изгубљено – ненадокнадиво. Али, процес је био незаустављив, и за пар

година су изникли нови Доњи Милановац, Текија, Оршава, измештено археолошко налазиште из мезолита Лепенски вир, као и Трајанова табла. Под водом су заувек остала нека насеља и остаци Трајановог пута. Нагласак ангажовања људских снага је сада био на изградњи хидроелектране, лоциране на месту потопљених ада Црквиште, Голул и Топуз.

Радило се у три смене, добро зарађивало, а елан је дозвољавао и ноћне проводе у Кладову, које тада доживљава процват. У непосредној близини Караташа подигнута су насеља за смештај градитеља и њихових породица, а баракe у којима су ноћили радници и учесници масовних радних акција доцније су постале туристички објекти за прихват

младих спортиста и ђачких екскурзија.

“Вентил” Београда

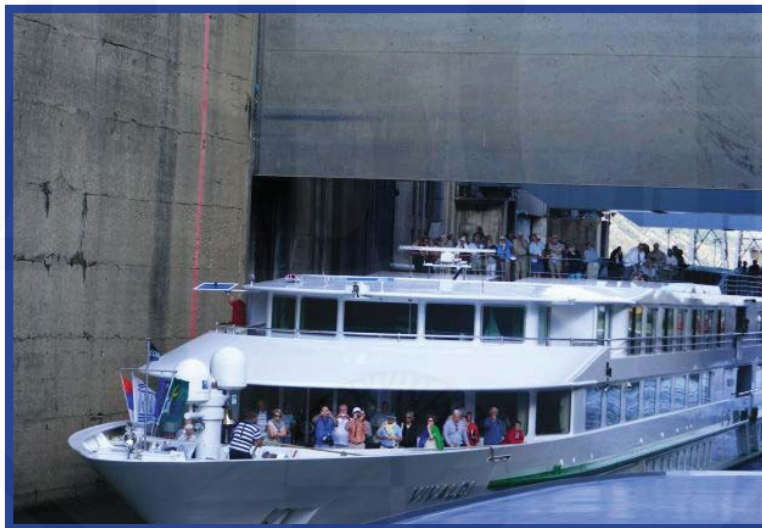
Баџи би у оквиру наставних путовања обилазили електрану, задржавајући се дуже, из безбедносних разлога, само у машинској хали. Ова „дворана“, већа од два фудбалска игралишта, и данас оставља дубок утисак огромним празним простором, уоквиреним командним кабинама и велелепним футуристичким арт-инсталацијама на два супротна зида. У њој је шест гигантских „поклопаца“ којим се завршавају хидроагрегати укупне инсталисане снаге од 1.140 мегавата. Кроз сваку турбину, смештену дубоко у бетонском гротлу, сваке секунде протутњи око 800 кубних метара воде. Бујица ствара притисак који покреће ротор генератора, а ротор, обрћући се, образује јако магнетно поље које дунавску воду претвара у електричну енергију.

Иако се све то доле дешава, у хали је сакрални мир. Чистоћа и ревност су на висини, премда електрана, кажу, памти и боље дане, као и цело подручје Кључа. „Бродоградилиште Кладова“, некада понос читавог краја, сада је интернационална фирма са већински упосленим Румунима, чијем главном послу конструкције нових пловила све више парири тзв. „касирање“, сечење старих корита и припрема за претапање. О предност рециклаже старог гвожђа користе се и локални рониоци, који проналажењем

металног отпада у дунавском муљу допуњују зараду од подводног одржавања објеката хидроелектране. Туризам је спласнуо због укидања хидроглицера, а нова шанса да Ђердапска ривијера постане „вентил Београда“ зависи од поправке прилично излоканог пута. Пољопривреда повлачи себи својствене ризике, па најсигурније ухлебљење пружа „Ђердап 1“.

„Пестоница“ најбољег кавијара

Неки од индивидуалних покушаја да се изађе из „сенке“ електране базирани су управо

на њеним пропустима, као што је изостанак планиране преводнице за моруне и јесетре, чије је вековно мрестилиште било надомак Кладова. Град је, пре пресецања пута миграције риба из мора у реку, био „престоница“ најбољег кавијара, а сада се узгојем рибљих јаја, на сопствену одговорност, бави један домаћин.

У време пре бране, овим делом Дунава пливали су сомови и шарани „митских“ размера који су достизали пар стотина килограма. Данашњи

су „просечнијих“ габарита који могу да „поднесу“ осцилације Дунава. Клисуре је ипак сачувала дозу архаичности, захваљујући биљним врстама које су се у теснац склониле од леденог доба и „решиле“ да ту остану до данас, чинећи са осталима једну од најразноврснијих самониклих „ботаничких башти“ света, заштићену статусом резервата. Услови без „трзавица“, јер су у Ђердапу и зиме благе, као у великом термостату, и велика влага погодују и медитеранском корпивићу и џиновској мечјој лески, објашњавају стручњаци из Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“, Доњи Милановац, задужени за бригу о њему.

Промене, које рибари виде као непријатељске, јесу висока водена трава и зелена скрама алги којом је покривено приобаље, јер екосистем полако прелази из речног у језерски и барски, „генеришући“ и такав „сој“ риба. Вирови, по којима је Ђердап назван, сада су ствар историје, а Дунав,

бар на потезу заштићеном насипима, више не прети катастрофалним поплавама.

Али, Ђердап и околина тек треба да извуку максимум из свог огромног потенцијала, садржаног у лепоти и моћи природе, историјској баштини и разноликом знању и вештинама које су житељи у међувремену стекли. Кад ће у томе успети, зависи од државне стратегије, али и појединачног напора.

Текст преузет са: <http://www.zanimljivedestinacije.info>

Срцем на НАТО

Тајне операције војске СРЈ: аеродром Ринас

пише:
Мирслав Лазански

У нападу војске СРЈ уништено је девет „апача“ док су
још три била озбиљно оштећена

Тачно месец дана после почетка агресије и бомбардовања Југославије 1999. НАТО се налазио пред великом прославом 50 година постојања и још већим изазовом шта урадити у рату против Југославије. Да ли појачати бомбардовање и по цену нових цивилних жртава и штете, што се све медијски враћало као бумеранг, или повести копнену офанзиву пре свега користећи ОВК као пешадију? У Вашингтону су звонили бубњеви и тумачења да је све осим тоталне победе заправо тоталан пораз за Запад. Јер, ваздушни удари нису сломили кичму југословенске војске, морал војске и народа био је висок и сви су били уједињени у жељи за отпором.

Мишљења западних аналитичара да ће бити потребно само неколико дана бомбардовања да Београд поклекне, нису се показала као тачна. Југославије није одиграла онако како је то НАТО очекивао, није се предала после неколико дана. На брзину инсценирани сценарио реализовао се са невероватним контраефектима.

НАТО је интервенисао да би, наводно, спречио хуманитарну трагедију, али ју је проширио и убрзао. Интервенисао је да би спречио да криза дестабилизује друге земље, а она се у међувремену проширила и на Македонију са неизвесним последицама по питању статуса

амерички ловац-бомбардер Ф-16 летео је од мађарске границе до Београда у радарској сенци цивилног авиона Виктора Черномирдина да би затим бацио бомбу од скоро три тоне на подземни објект Стржевицу. Ратно лукавство, или кршење међународног

ратног права? Сазнавши да их је амерички Ф-16 искористио као штит у прилазу Београду, руски пилоти су у одласку Черномирдинов авион окренули потпуно другим коридором, тамо где није ни било предвиђено, па се авион одједном нашао изнад положаја једне пешадијско-

Космета. У првом постмодерном рату конфузија би била забавна да није била и крвава. Виктор Черномирдин стигао је 22. априла 1999. у Београд у покушају проналажења решења и некаквог компромиса да се рат заустави. Тог дана југословенска ПВО добила је стриктно наређење да не дејствује управо због авионског лета руског преговарача и могуће грешке. Ту чињеницу НАТО је искористио и један

артиљеријске јединице у Срему. Са земље је на непознати и ненајављени авион отворена урнебесна ватра чак и из пиштоља и пушака. Срећом нису га погодили, јер је одмах узео велику висину.

Само три дана касније пилоти на аеродрому Голубовци код Подгорице извлачили су карте за супертајну мисију, без знања и одобрења команде у Београду: напад на аеродром Ринас крај Тиране.

По међународном праву Југославија је имала пуно право

на одмазду по оним државама које су своју територију, или ваздушни простор „изнајмиле” за извршење агресије на нашу земљу.

На том аеродрому била је смештена америчка борбена група „Соко” са 24 хеликоптера типа „апач”, као и делови 82. падобранске дивизије из Форт Брега, Северна Каролина. У рану зору 26. априла у акцију је кренуло шест авиона Г-4 „супер-галеб” југословенског РВ, иначе из састава акро-групе „Летеће звезде”. Ниско летећи на само три метра

изнад морских таласа, да би избегли радарску контролу, југословенским авионима требало је мање од 20 минута да стигну до циљева у рејону аеродрома Ринас. Стигли су из правца излазећег сунца и визуелно били тешки за откривање.

Прво је ракетама и бомбама нападнут логор за обуку терориста ОВК крај аеродрома Ринас, да би затим авиони Г-4 гађали америчке хеликоптере на земљи. Уништено је девет „апача” док су још три била озбиљно оштећена.

Италијанска државна телевизија јавила је истог дана вест о нападу на аеродром Ринас само једном и онда је та вест скинута. Руска агенција Итар-Тас јавила је да је

аеродром Ринас крај Тиране био затворен за саобраћај 26. априла и неколико дана касније, да италијански министар унутрашњих послова није одлетео са тог аеродрома после

завршетка посете Тирани и да се прва вест о губитку једног америчког „апача на рутинском лету” поклапа управо са 26.

априлом. Албанска делегација, која се тог дана враћала са састанка Савета Европе у Стразбуру није слетела на аеродром Ринас већ у Валону. На брифингу за новинаре у Бриселу, један од портпарола НАТО-а, италијански бригадни

ваздухопловни генерал Ђузепе Марани тих је дана врло похвално говорио о југословенским пилотима на авионима Г-4.

Дан после акције на Ринас аеродрому, НАТО је 27. априла

1999. у три наврата жестоко бомбардовао аеродром Голубовци крај Подгорице посебно гађајући подземни објекат тог аеродрома Тузи, где су се и налазили авиони Г-4 из акро-групе „Летеће звезде”. Објекат је срушен и сви авиони у њему су уништени.

Један од југословенских пилота тих је дана добијајући војно одликовање рекао да га прима за успех у тајној мисији.

Прошло је од тада доста година, по међународном праву Југославија је имала пуно право на одмазду по оним државама које су своју територију, или ваздушни простор „изнајмиле” за извршење агресије на нашу земљу. Ипак, пилоти о акцији на аеродром Ринас не желе уопште да причају.

Хаг и све оно што се догодило са генералима из Србије одређују и сва каснија понашања. Дакле, што се тиче пилота и њиховог поноса, та се прича никада није догодила. Службено, не. Неслужбено, „Летеће звезде” одлетеле су у легенду...

пише:

Стефан Каргановић

КУЛТУРА НЕОСЕТЉИВОСТИ

Појава која, поред бизарног захтева странке СДА, привлачи пажњу и изазива неверицу јесте безосећајност према туђој патњи и бахати презир према туђим жртвама.

Откако сам пре неколико година због посла почео да проводим поприличан део свога времена на овим просторима, сазнао сам и научио многе ствари, и позитивне и негативне, и фасцинантне и шокантне. Једна од ствари која ме највише шокира је однос према туђим жртвама у свим етничким заједницама, а код критичне масе муслимана посебно. Поводећи се за непромишљеним саветима својих вођа и руковођени начелом да су као заједница у прошлом рату били искључиво жртве, и то злочина не обичних него планетарних размера, многи међу њима изгледа да су извели погрешан закључак. Он гласи да се исказивање уоби-чајених људских рефlekса у ситуацијама где се приказује страдање других, нешто што се рутински очекује од свих – једино на њих не односи. Захтев који је Странка демократске акције из Сарајева упутила председнику Републике Српске, Милораду Додику, да се угледа на Вилија Бранта и да сваке године 11. јула долази у Поточаре да се клечећи извињава за „геноцид у

Сребреници“ изразит је пример тог моралног аутизма и неосетљивости за туђе жртве. На страну то што тај захтев претпоставља потпуно непри-мерено поређење Додика, који много више подсећа на вожда Карађорђа, са њему ни по чему сличним Вилијем Брантом. Али да је муслиманска страна икада направила најмањи гест којим се изражава жаљење за невиним жртвама

на то село 14. септембра 1992. војници те армије Сенад Халкић и Михаел Кларић заклали, није жртва него је агресор. Парализована осамдесетогодишња бака Десанка Станојевић, из села Ратковићи поред Сребренице, коју су војници Насера Орића у нападу извршеном 21. јуна 1992. живу спалили у њеној кући, такође је „агресор“ – по важећој „муслиманској“ дефиницији из Сарајева.

Пре него што пођем даље, да прецизирам да верску ознаку „муслиман“ врло нерадо користим зато што из личног искуства широм света знам да понашање о којем ћу говорити нема никакве везе са вером и учењем пророка Мухамеда. Али термин „Бошњак“ користио бих још нерадије. Он, истина, јесте верски неутралан, али

политички није.

Да нисам, и то баш у Босни, упознао особе које се презивају „Бошњаковић“ и које ме уверавају да су Срби, можда бих пао у то искушење. У београдском телефонском именику има неколико страница са презименима изведеним из корена „Бошњак“ али и са именима која очигледно нису „бошњачка“. Зато ми је јасно да се иза тог наводно инклузивног

других учесника у рату у БиХ, да те жртве макар вербално признаје ако их већ морално не уважава, о њиховом би се захтеву можда дало и расправљати. Међутим, они то нису учинили никада и нема назнака да о томе размишљају. По њиховим критеријумима, седамнаестогодишњи становних Буквика, Слаћан Ђурић, кога су у нападу Армије БиХ

термина крије још једна лукава балканска замка. Не бих да у њу упадам нити бих термилошким нехатом друге, који себе не перципирају на начин како би то желели творци бошњачког идентита, увлачио у њу.

Појава која, поред бизарног захтева странке СДА, привлачи пажњу и изазива неверицу јесте безосећајност према туђој патњи и бахати презир према туђим жртвама. Другим речима, ради се о одсуству способности за емпатију која би надилазила племенске

границе. Сећам се једног сјајног увида Дијане Џонстон: на Балкану, истина је племенска појава а не објективна и морално обавезујућа онтолошка чињеница.

Оно што нашој групи одговара проглашава се за „истину“, а што не одговара – за лаж. По

истом образцу, то ваљда важи и за емоције. Патње наших саплеменика завређују пажњу и саосећање и оправдавају захтеве упућене другима да се клечећи извину. Патње других, које су увек само „наводне“, нису достојне поштовања, па чак ни помена.

Пада ми на ум техничка дефиниција психопате: особа лишена емпатије. По Гордону Банксу, психопата је неспособан да се сажали над другим или да се стави у положај особе у

невољи, чак и када је психопата тај који јој је нанео бол.

Психопате не само да су егоцентричне особе (или групе) и да не саосећају са другима, додаје психолог Ребека Хортон, они су такође неспособни да за почињена дела доживе кајање или осећање кривице.

За њих речи немају исто значење као другим људима. Амерички психолог Харви Милтон Клекли чак није сигуран ни да они схватају значење сопствених речи зато што се налазе у стању, како се

нисам компетентан да разлоге за ову појаву до краја стручно анализирам, ипак ми је јасно да су они локалне и историјске природе. Висок степен групне солидарности око погрешних вредности не искључује постојање сјајних појединаца који, упркос свему, размишљају аутономно и остају ван тора у који је већина утерана или је добровољно ушла. Они су, међутим, ућуткана и безутицајна мањина која, нажалост, не даје тон ставовима своје заједнице као целине.

Уколико ми је пошло за руком да неке чињенице правилно означим, њихове импликације крајње су неугодне.

То указује, пре свега, на то да када је реч о људима који на овакав начин размишљају имамо посла са обликом психичке нестабилности који је прерастао у

изразио, „семантичке афазиие“. Али њихова основна карактеристика јесте неспособност за доживљавање емоција. Са жаљењем се мора констатирати повишено присуство управо таквих симптома у редовима групе чије се понашање рефлектује у наведеним примерима.

Било би погрешно то генерализовати, а још погрешније томе придавати теолошку димензију. Мада

идеолошку подлогу читаве једне заједнице. Тешкоћа је у томе што, из низа разлога, са том заједницом није могуће избећи одржавање и (надајмо се) сређивање односа, на каквој-таквој основи. Ако су моји утисци на ову тему чак и у најмањој мери валидни, то значи да ће тај процес нормализације бити мукотрпан и још дуго неизвесан, барем док кроз многа поколења терапија истине не постигне своје резултате.

Срби у Румунији (2)

ТЕМИШВАР

пише:
Дејан Попов

О присуству Срба у свим историјским провинцијама данашње Румуније још у раном средњем веку сведоче како најранији извори румунске историографије, тако и многобројни топоними

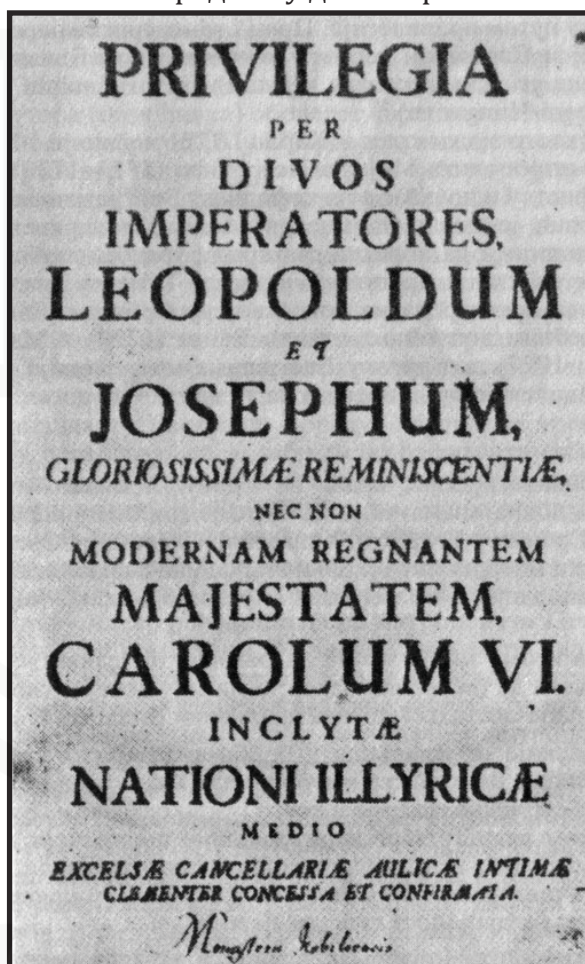
Након протеривања Турака са подручја Баната (1718), из основа је измењена етничка слика овог подручја у којем су вековима Срби имали знатну већину. До тога је довела колонизација најпре Немаца, а потом Мађара и Словака.

Нов талас насељавања Срба у Банат дошао је Другом великом сеобом, током аустријско-турског рата (1737-1739). Овим ратом учвршћена је граница на Сави и Дунаву, тако да је Потиско-поморишка граница, која се још од 1718. године налазила дубоко у позадини, постала стратешки непотребна. Дворски ратни савет одлучио је 1741. године да се развојачи Потиско-поморишка граница. Ово је изазвало револт српских граничара, који су одбијали сеобу на југ, на нову границу, као и статус кметова у угарским жупанијама. Како њихови захтеви нису услишени, дошло је до сеоба Срба 1751. и 1752. године под вођством Јована Хорвата и Јована Шевића, на гранично подручје Русије према Турцима и Татарима, између Буга, Дона и Дњепра. Тамо су основане провинције Нова Србија и Славеносрбија, али је тиме српски живаљ у Поморишју за дуго ослабљен. Осамнаести век је представљао време великог привредног и

културног просперитета за Темишвар, који је тада израстао у модеран средњоевропски град.

Најбројнији Срби и Немци

Градом су доминирали

Срби и Немци, који су имали своје магистрате. Када је Темишвар 1781. постао слободан краљевски град, ти су магистрати уједињени. Снажан подстицај развоју српског друштва у Угарској

дао је Темишварски сабор 1790. године. Сто година после Велике сеобе, у време када су биле озбиљно угрожене стечене привилегије, у условима када је Француска револуција из темеља потресла Европу, Темишварски сабор је формулисао захтеве српског народа од далекосежног значаја за његов опстанак. У суштини, захтеви економског, политичког, просветног и културног карактера представљали су српски национални програм, прилагођен приликама у Хабсбуршкој монархији. Непосредно по оснивању Матице српске у Пешти (1826. године), српски културни посленик Димитрије П. Тирол покренуо је у Темишвару 1827. године Банатскиј алманах, а следеће, 1828. године, радило се на оснивању Друштва љубитеља књижевства српског.

Царском одлуком из 1849. године, Темишвар је постао седиште Војводства Србије и Тамишког Баната (1849-1860). У оквирима Војводства отпочела је нова реформа српског школства коју је иницирао и спроводио Ђорђе Натошевић, покренуто је издавање листова Јужна пчела и Световид, извршене су припреме за оснивање Српског народног позоришта и пресељење Матице српске у

Нови Сад. Међу Србима је све време била присутна нада да ће се ујединити са Кнежевином Србијом. Ове тежње дошле су нарочито до изражаја за време Кримског рата (1853-1856). Укидање Војводства Србије 1861. означило је нову етапу у борби Срба за национално ослобођење.

Борба за слободу

Проглашење дуалистичке Аустроугарске монархије 1867. године огорчило је српски народ, који је у овом чину с правом видео напад на тековине које је стекао вековном борбом за очување националног идентитета. То је условило потребу сачињавања новог националног програма. У њему су захтеви за националном еманципацијом стављени у контекст заједничке борбе са осталим угњетаним народима Угарске. Седамдесетих и осамдесетих година XIX века, на српској политичкој сцени у Угарској била су велика превирања, која су свој корен имала у деловању Уједињене омладине српске (1866-1871).

Као део српског народа, на његовом најистуренијем североисточном делу, Срби на данашњем тлу Румуније укључили су се у општенародну борбу за национално ослобођење и уједињење. Деловали су како на подручју Хабсбуршке монархије, тако и у Србији и у Црној Гори. Крајем XIX века, у Угарској се испољила појачана и

организована борба народности за национално ослобођење, у којој су водеће место имали Срби, Румуни и Словаци. То је нарочито дошло до изражаја у Банату, где су ови народи живели помешано.

Последњих деценија постојања Аустроугарске српски народ био је изложен појачаном националном угњетавању од стране угарског режима. Укидање 1912. године српске народно-црквене аутономије продубило је непремостиви јаз између Срба и владајуће мађарске нације, испољен видно још 1848. године. Током Првог светског рата, због нескривених захтева

за националним уједињењем, српски народ у Аустроугарској био је изложен сваковрсном терору. Многи су били прогањани и хапшени, а велики број нашао се на Источном фронту. Одмах по избијању рата, овдашњи Срби су се укључивали у добровољачке јединице у Србији, а касније учествовали су и у редовима србијанске војске у пробоју Солунског фронта и ослобађања земље.

Као и у свим крајевима јужне Угарске где су живели, Срби са подручја данашњег румунског Баната схватили су распад Хабсбуршке монархије као остварење вековних тежњи да живе у заједничкој држави. У време одржавања Париске мировне конференције 1919. године, када се решавало и о будућим границама, српско становништво у Банату и Поморишју захтевало је прикључење матичној земљи, наводећи аргументе историјске, географске, етничке, културне и економске природе.

Бараганска голгота

На основу одредаба Париске мировне конференције, око 50.000 Срба у шездесетак насеља нашло се у саставу Румуније.

Срби у Румунији као нација нису били подвргнути прогону, дискриминацији или присилној асимилацији. Међутим, после Другог светског рата, значајан број Срба ухапшен је и осуђен

на тешке године политичког заточеништва, због наводних веза с Југославијом. Око 2400 Срба (читаве породице – од најмлађег до најстаријег члана) доживео је (и само делимично преживео) „Бараганску голготу“ – својеврсни румунски гулаг за Румуне, Србе, Немце, Бугаре и друге народности са подручја уз границу са Југославијом – депортацију у Бараганској низији педесетих година. Највећи део Срба у Румунији данас живи у шездесетак места

на западу и југозападу Румуније, почев од места Торња и градова Надлак и Арад на Моришу, до општине Свиница на Дунаву (жупаније Арад, Тимиш, Караш-Северин и Мехединц). Број Срба јесте у сталном опадању, он је за непуних осам деценија дословно преполовљен: према статистичким подацима Темишварске епархије у Румунији године 1924. било је 44.078, према државном попису из 2002. године – свега 22.561, а према попису из 2011, у Румунији живи нешто више од 18 хиљада Срба, што представља мање од 0,1% укупног становништва државе.

Верски живот

Православна вероисповест јесте један од карактеристичних елемената који дефинишу Србе на територији

данашње Румуније. Као најстарија српска институција, Српска православна црква је одувек била уз народ, а народ уз своју цркву.

Духовна надлежност над српским живљем у Румунији, као и сви српски православни храмови и манастири на територији данашње Румуније, припадају Темишварској епархији, саставном делу Српске православне цркве.

Писани извори о Темишварској епархији потичу из XVI века, када је била саставни део српске Пећке патријаршије. После склапања пожаревачког мира (1718.), припала је Београдској

митрополији, чија је територија проширена на део Угарске (Банат, Олтенија).

Вреди напоменути да је на састанку са карловачким митрополитом Софронијем (Подгоричанином) у селу Немету (жупанија Тимиш) 1710. године, патријарх Калиник I, тада на Пећком престолу, признао аутономију нове српске митрополије, основане на тлу Хабсбуршке царевине. У доба аустријске власти у северној Србији, поводом

уједињавања Српске православне цркве са територије Аустрије, настало је спајање Београдске митрополије са Карловачком, те је Темишварска епархија 1731. године постала део Карловачке митрополије.

Ктитори манастира

Након јерархијске поделе (иступање Румуна из Карловачке митрополије) после 1864. године, Темишварска епархија остала је као српска у Карловачкој митрополији, све до 1920. године, када је,

реорганизацијом, ушла у састав Српске патријаршије. Румунска држава је званично признала Православну српску епархију темишварску 2009. године.

Темишварска епархија Српске православне цркве обухвата на данашњој територији Румуније 56 парохија и 5 манастира, од посебног значаја за историју овдашњег српског живља. Манастири Базјаш и Златица основани су, по предању, од самог Светог Саве, првог српског архиепископа, док су

средњовековни манастири Св.Ђурађ (жуп. Тимиш) и Бездин (жуп. Арад) од капиталног значаја пре свега за историју Карловачке митрополије, јер је из редова њиховог монаштва биран знатан број српских

првојерараха – епископа и патријараха.

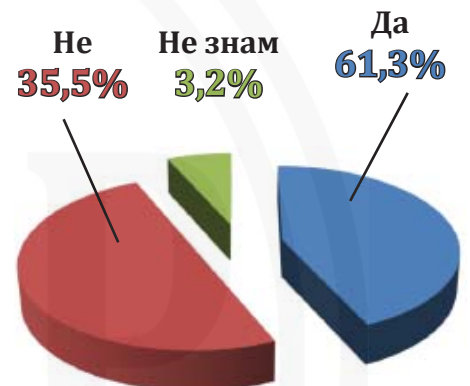
У Темишвару, који је од најстаријег доба био седиште православних српских епископа, налазе се три православне српске цркве. Најглавнија, Српска саборна црква, представља архитектонски и уметнички бисер Темишвара. Смештена је на историјском тргу града (Тргу уједињења), уз импозантне зграде Владичанског двора Православне српске епархије, односно Православне српске црквене општине у Темишвару (Граду).

						
АУТОР: МИЛЕ ЈАНКОВИЋ	ЖИГ, ШТАМБИЉ	ИЛИНИЈУМ	АМЕРИЧКА ГЛУМИЦА И ПЕВАЧИЦА СА СЛИКЕ	АТЛЕТСКИ САВЕЗ СРБИЈЕ (СКР.)	МАЈСТОР- СКИ КАНДИДАТ (СКР.)	АКАДЕМСКИ ОДБОЈКАШКИ КЛУБ (СКР.)
ОДЕЋА ЗА СПАВАЊЕ						ОДРЕДИ- ТИ ПОЗИЦИЈУ НЕЧЕГА
ТЕМПЕ- РАТУРА						
→						
СПРАВА ЗА ПО- СМАТРАЊЕ ЗВЕЗДА		НОВИ САД			КОВИН	
28. СЛОВО		НАСИПИ УЗ РЕКУ			ГРУПА ОД ПЕТ ЉУДИ	
ЈЕЗЕРО У ОБАЛИ СЛОНО- ВАЧЕ				ПОНД		ЗАПАД
				СТАНОВ- НИЦА ТОКАЈА		ПОРАВ- НАВАТИ
БЕЛЕЖ- НИЦЕ (ТУРЦ.)						
РЂАВ ОТАЦ						
30. И 19. СЛОВО АЗБУКЕ						
БЕЛА РОДА (МН.)						
КОЈЕ СЕ ОДНОСИ НА ЗЕМЉИНЕ ПОЛОВЕ						
НАШ ТВ-НОВИНАР МИЛЕНКОВИЋ						
ВРСТА ХЛАДНОГ ОРУЖЈА						
СИПАТИ ПОМАЛО						
АМПЕР		2. И ПРВИ ВОКАЛ			ИРИДИЈУМ	
		БИЉКА ЉУТОГ КОРЕНА			ИЗРАЗ У ПОКЕРУ	
ХИТАР				ФЛУОР		АУСТРИЈА
				ЈЕДНА НОТА		ЕКВАДОР
14. И 7. СЛОВО АЗБУКЕ			ГРУПА ОД ДВА ПЕВАЧА			
			ГРАМ			
СТАНОВ- НИЦИ АНГОЛЕ						

Анкета

Може ли Србија да учини нешто конкретније како би се побољшао положај Срба у региону?

Србија

извор:

вечерње
НОВОСТИ

Срби у Румунији

извор

НОВН
ТЕЛЕВИЗИЈСКИ
ВЕСТИЈК

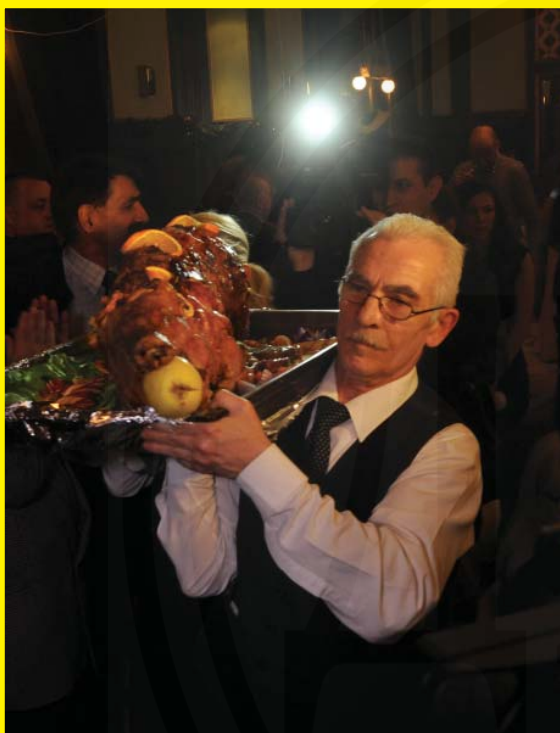
Ако је пљескавица... Онда нек' је права!

GRILL®
SÂRBESC

*Str. Aristide Demetriade, Nr. 1 (C.C. Iulius Mall)
0757040503*

Ресторан "Лойд"

И светско, и наше!

информације и резервације:
0721 225 115

САВЕЗ СРБА У РУМУНИЈИ За Јединицу Завек

